

BOUWHISTORISCHE QUICKSCAN

BOERENERF 'VECHT EN GEIN' TE BAAMBRUGGE

RIJKSSTRAATWEG 107

Bureau *Helsdingen* MONUMENTEN
BOERDERIJEN
BOUWHISTORIE

Bouwhistorische quickscan

Rijksstraatweg 107 te Baambrugge

Colofon

Opdrachtgever:

Dhr. A. Boonstra
Rijksstraatweg 107
1396 JH Baambrugge

Uitgevoerd door:

Bureau Helsdingen te Vianen
Helsdingse Voorweg 2
4133 ND Vianen
advies@bureauhelsdingen.nl
www.bureauhelsdingen.nl
tel. 0347-370651

Bureau Helsdingen is een onderzoeks- en adviesbureau op het gebied van Monumenten en Bouwhistorie, gespecialiseerd in boerderijen.

Samenstelling:

ing. P.T. den Hertog
H. den Hertog

Status: definitief
Datum: 15-1-2018

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	4
2	Projectgegevens	6
3	Bestemmingsplan	8
4	Cultuurhistorisch kader	9
5	De bouwgeschiedenis	11
6	Beschrijving	13
6.1	Hoofdgebouw	13
6.2	Hooiberg	14
6.3	Jongveeschuur	17
6.4	Wagenschuur	22
6.5	Boenstoep	24
6.6	Overige schuren	24
7	Samenvatting en Conclusie	26
8	Bronnen	27
9	Bijlagen	28
9.1	Gegevens uit de MIP inventarisatie	28

1 INLEIDING

Aanleiding

In deze bouwhistorische quickscan wordt de cultuurhistorische waarde van de boerderij 'Vecht en Gein' te Baambrugge beschreven en gewaardeerd.

Aanleiding voor dit onderzoek is het verzoek van de eigenaar, de heer Boonstra. Hij onderzoekt de mogelijkheid om een schuur te bouwen op het achtererf. Een eerder principeverzoek, ontvangen op 1 juli 2017, is door de gemeente De Ronde Venen afgewezen. De argumenten van de gemeente om het plan af te wijzen zijn dat de te bouwen schuur geheel buiten het bestaande bouwvlak valt en dat het plan niet voldeed aan de norm voor herbouw na sloop voor voormalige agrarische bedrijfsbebouwing. Het verzoek werd ook getoetst aan provinciaal beleid. Volgens de provincie Utrecht zorgt de ontwikkeling niet voor verbetering aan de ruimtelijke kwaliteit.

De eigenaar van de boerderij aan de Rijksstraatweg 107 is, in samenwerking met architect Nico van den Berg te Woerden, naar aanleiding van de afwijzing van zijn aanvraag en de reactie van de gemeente met een nieuw voorstel gekomen. De gemeente, bij monde van de heer Voerman, kwam met de aanbeveling om de cultuurhistorische waarden van de bijgebouwen te laten onderzoeken, een goed erfinrichtingsplan op te stellen en een concept bestemmingsplan in te dienen. Deze quickscan kan worden gezien als de cultuurhistorische component van de ruimtelijke onderbouwing. De quickscan zal zich daarom voornamelijk richten op de cultuurhistorische waarden van de bijgebouwen.

De boerderij is in 1991 geïnventariseerd als onderdeel van het landelijke Monumenten inventarisatieproject (MIP). In het MIP is aan de beschreven boerderij een hoge waarde toegekend. Deze waardering wordt onderbouwd met de argumenten dat de boerderij een onderdeel is van de gebouwde structuur (welke structuur wordt bedoeld is onduidelijk), dat de boerderij een voorbeeld is van een bouwstijl (de dwarshuisboerderij) en dat de boerderij een uitdrukking is van een functie, in dit geval een agrarische functie.

De provincie heeft het agrarische cultuurlandschap tot speerpunt gemaakt in haar landschappelijk beleid. 'Vecht en Gein' is gelegen in een agrarisch cultuurlandschap.¹ Verder is de boerderij gelegen aan de rechteroever van de Angstel, een gebied dat door het MIP is verklaard tot een gebied met een bijzondere cultuurhistorische waarde.²

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Het tweede hoofdstuk bevat de projectgegevens. In hoofdstuk drie worden allereerst de voorschriften uit het bestemmingsplan besproken die van toepassing zijn op de boerderij. In hoofdstuk vier wordt de omgeving van de boerderij besproken, deze is vaak bepalend voor het uiterlijk van een pand. Het vijfde hoofdstuk is gewijd aan de bouwgeschiedenis. In het zesde hoofdstuk staat een beschrijving van de boerderij en de afzonderlijke bijgebouwen, ondersteund met foto's. Die beschrijving geeft de huidige situatie weer, zoals die is aangetroffen bij de inspectie in december 2017. De unieke kenmerken, de afwijkingen van de standaard typologie en de zichtbare bouwsporen worden per onderdeel genoemd en waar mogelijk gedateerd. Op basis hiervan volgen in het zevende hoofdstuk de waardering van de bijgebouwen, onze aanbeveling en tot slot de cultuurhistorische conclusie over de bijgebouwen van 'Vecht en Gein'.

¹ MIP Abcoude, <http://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/catalog.search#/map> geraadpleegd op 18-12-2017

² MIP Abcoude <https://cultureelerfgoed.nl/sites/default/files/documenten/MIPrapporten/gemeentebeschrijvingen/Abcoude.pdf> 22-12-2017 blz. 35

Uitvoering

De resultaten van dit onderzoek worden gepresenteerd in de vorm van een bouwhistorische inventarisatie. Dit is een vorm van bouwhistorisch onderzoek aan een verzameling gebouwen, waarbij het onderzoek wordt uitgevoerd op basis van de bestaande toestand, zonder sloopwerk. De opbouw en de reikwijdte van dergelijke rapporten zijn beschreven in de brochure 'Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek'.³

³ Richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek, gezamenlijke uitgave van o.a. de Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed, de Stichting Bouwhistorie, de Rijksgebouwendienst, Den Haag, 2009.

2 PROJECTGEGEVENS

Opdrachtgever : Dhr. A. Boonstra
Rijksweg 107
1396 JH Baambrugge
Nederland

Eigenaar : Dhr. A. Boonstra, Baambrugge

Objectgegevens

Adres : Rijksweg 107
1396 JH Baambrugge

Objectnaam : Vecht en Gein

Gemeente : De Ronde Venen

Kadastraal adres : Baambrugge sectie A nr. 3385

Coördinaten : 52°24'10.81"N
5°00'04.51"E

Ligging : Landelijk buiten bebouwde kom

Status : Geen monumentale status,
geïnterpreteerd in het MIP, nr. MIP obj 5181
Hoofdgebouw heeft aanduiding 'karakteristiek' in het bestemmingsplan

Oorspronkelijke bestemming : Boerderij

Huidige bestemming : Woonboerderij

Bouwjaar : 1928

Bouwstijl : Dwarshuisboerderij, traditioneel ambachtelijk.

Actuele kaartgegevens/ situering

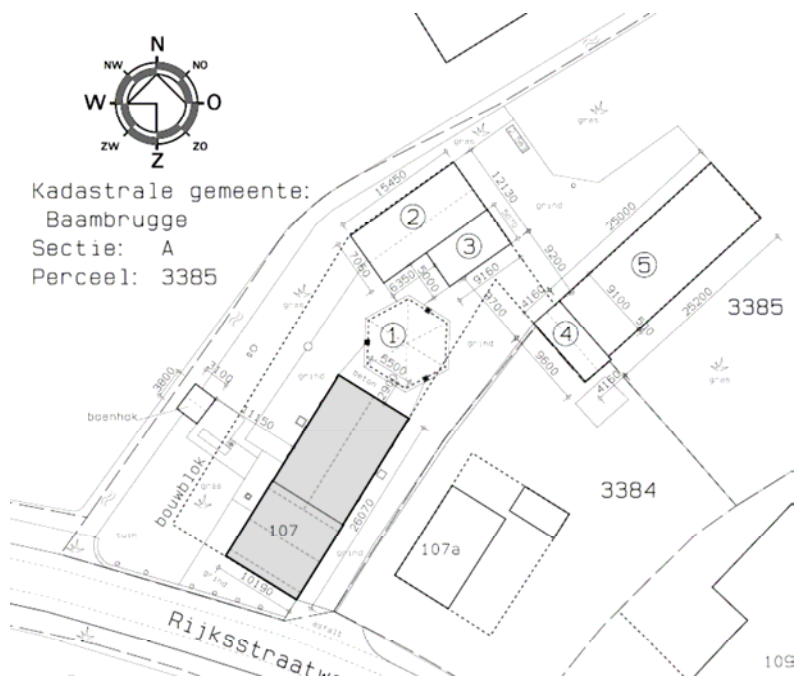
Topografische ligging van het pand.

Bron: Google Maps

Topografische ligging van het pand.

Bron: Google Maps

Opbouw van het erf met hoofdgebouw en bijgebouwen.

- 107: Hoofdgebouw bestaande uit twee delen:
 - o woongedeelte (voor)
 - o stal (achter)
- boenhok
- 1: Hooiberg
- 2: Jongveeschuur
- 3: Garage
- 4: Wagenschuur
- 5: Schuur

Tekening: Advies & Ontwerpbureau voor Bouwkunst Nico van den Berg, Woerden.

3 BESTEMMINGSPLAN

In het bestemmingsplan Abcoude Buitengebied (2011) is de onderstaande afbeelding en tekst opgenomen⁴. De eigenaar van de boerderij aan de Rijksweg 107 heeft de wens om een schuur te bouwen op het achtererf. Om dit mogelijk te maken, dienen er niet-waardevolle bijgebouwen gesloopt te worden. Dit oppervlak zou eventueel op gewenste locatie terug gebouwd kunnen worden.

Het hoofgebouw heeft de aanduiding karakteristiek. Dit is op bovenstaande afbeelding zichtbaar door de oranje kleur van het hoofgebouw. Deze betiteling geldt niet voor de bijgebouwen. De aanduiding 'karakteristiek' kan op basis van een nadere inventarisatie door een deskundige op het gebied van monumenten, en na advies van de gemeentelijke monumentencommissie worden aangepast, hetzij toegevoegd, hetzij geschrapt.⁵ Karakteristieke gebouwen mogen niet zonder toestemming van het college van B&W worden gesloopt of minder geschikt gemaakt voor de bestemming in het bestemmingsplan.⁶

Het bestemmingsplan Buitengebied van de voormalige gemeente Abcoude definieert het begrip 'karakteristiek' als volgt: "de panden genoemd in categorie 1 en 2 van het Monumenten Inventarisatie Project."⁷ Het pand aan de Rijksweg 107 valt onder categorie 2 en verdient daarom dit predicaat. Panden die onder categorie 2 vallen, worden gezien als beeldbepalend en als potentiële gemeentelijke monumenten.⁸ De voormalige gemeente Abcoude kent geen gemeentelijke monumenten.

Het MIP motiveert zijn waardering met de argumenten dat de boerderij een deel is van een gegroeide structuur, dat het pand een voorbeeld is van een bouwstijl en dat het object een uitdrukking is van een functie.⁹ In de publicatie *Abcoude; geschiedenis en architectuur* (2009), dat naar aanleiding van het MIP is geschreven, worden ook de kapberg en het boenhokje genoemd.¹⁰

Naast de aanduiding 'karakteristiek' heeft het gehele erf ook de dubbelbestemming Waarde - archeologie.¹¹ Dat betekent dat slopen en nieuwbouw aan strikte archeologische regelgeving is gebonden.

⁴ Bestemmingsplan Abcoude Buitengebied, geraadpleegd 18-12-2017 via <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/bestemmingsplannen?postcode=1396jh&huisnummer=107>

⁵ Bestemmingsplan, art. 45, algemene wijzigingsregels.

⁶ Bestemmingsplan 26.6

⁷ Bestemmingsplan Abcoude Buitengebied, geraadpleegd 19-12-2017 via http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0736.BP003BuitengebAbc-oh01/r_NL.IMRO.0736.BP003BuitengebAbc-oh01_0001.html#75aa6541-81e8-4a00-9f62-4b8252acca4c art. 1cc

⁸ MIP Abcoude blz. 5

⁹ MIP Abcoude

¹⁰ Abcoude, geschiedenis en architectuur blz. 225-226

¹¹ http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/bestemmingsplannen_p?postcode=1396jh&huisnummer=107 22-12-2017

4 CULTUURHISTORISCH KADER

De boerderij staat als object niet op zichzelf, maar is een onderdeel van een groter historisch en ruimtelijk geheel, met tal van relaties in de tijd en de ruimte. Cultuurhistorie wordt gezien als het totaal van archeologie, (historisch) landschap en bebouwingsstructuren.

Archeologie

In het bestemmingsplan is de dubbelbestemming waarde archeologie aan het gebied toegekend. De voor 'Waarde - Archeologie' aangewezen gronden zijn – behalve voor de andere aldaar voorkomende bestemming(en) – mede bestemd voor de bescherming van archeologische waarden.¹² Deze dubbelbestemming geldt voor de gehele zone rondom de rivier de Angstel, omdat dit een ontginningsbasis en later een bebouwingslint was.¹³

Op de oeverwal van de Angstel ontstond in de late IJzertijd de eerste bewoonde plek. Van permanente bewoning was geen sprake, omdat rond 300 na Christus de zeespiegel steeg en het gebied onbewoonbaar werd. Meer dan vijfhonderd jaar later werd het gebied weer bewoonbaar en vestigden Friezen en Franken zich hier permanent.

Landschappelijk

De boerderij ligt aan de westgrens van de polder Baambrugge Oostzijds, in het veenweidegebied van de Vechtstreek. Vanaf het jaar 950 begon het veen door klimaatverandering uit te drogen. Het gevolg hiervan was dat het veen beter begaanbaar werd en de onbewoonbare gebieden achter de stroomruggen ontgonnen konden worden. De bisschop van Utrecht, het kapittel van Sint-Jan, de heren van Amstel en de bewoners van Abcoude speelden bij deze ontginningen een actieve rol. Het land achter de boerderij in de polder is een veenontginning. Halverwege de twaalfde eeuw waren de ontginningen voltooid.¹⁴

De pioniers in de polder leefden aanvankelijk van akkerbouw en veeteelt. Halverwege de vijftiende eeuw maakten inklinking en oxidatie van het veen de akkerbouw onmogelijk en hielden boeren in het gebied zich uitsluitend met veeteelt bezig. Boter en kaas waren de voornaamste levensmiddelen die in de polders werden geproduceerd. Het gemiddelde middeleeuwse boerenbedrijf in het Abcoude-Gaesbeekgerecht, waar dit gebied onder valt, was 18 hectare groot.¹⁵

In de zeventiende en achttiende eeuw werden niet alleen langs de Vecht, maar ook langs de Angstel en het Gein veel buitenplaatsen gebouwd in opdracht van rijke Amsterdamse patriciërs. In 1755 kende Abcoude-d'Leeuwsgerecht 22 eigenaars van buitenplaatsen. In totaal hadden vijf Amsterdamse burgemeesters een hofstede aan de Angstel.

De Rijksweg is een ontginningsas en een poldergrens, een historisch landschappelijke lijn van hoge waarde. De weg vormde de verbinding tussen Amsterdam en Utrecht en was in de Napoleontische tijd onderdeel van de *Route Imperiale No. 2* tussen Amsterdam en Parijs.¹⁶ Door de aanleg van de spoorlijn en het Amsterdam - Rijnkanaal, niet ver achter de boerderij, is de authenticiteit gaafheid van de polder Baambrugge Oostzijds aangetast.

¹² Bestemmingsplan Abcoude art. 19.1

¹³ Abcoude, geschiedenis en architectuur p. 13-18

¹⁴ Abcoude, geschiedenis en architectuur p. 13-18

¹⁵ Abcoude, geschiedenis en architectuur p. 27-28

¹⁶ Abcoude, geschiedenis en architectuur p. 36

Nederzetting / monumentaal

'Vecht en Gein' is gebouwd op de funderingen van een hofstede met dezelfde naam.¹⁷

De boerderij ligt aan een half open bebouwingslint uit de vroege middeleeuwen met een hoge cultuurhistorische waarde. De Rijksstraatweg is een doorgaande oude structuur die de schakel vormt tussen de beschermde dorpsgezichten Baambrugge en Loenersloot.¹⁸

De boerderij was in 1991 opgenomen in het monumenten inventarisatie project (MIP). De motivatie bij deze boerderij was omschreven als "vrijstaand pand van 1 bouwlaag op rechthoekig grondplan met nok van het voorhuis evenwijdig aan de weg. Symmetrische voorgevel van 2 assen. Ingang in rechterzijgevel met 3 assen, op middenas geplaatst. Stal onder zadeldak met lagere voet en nok."¹⁹ *Vecht en Gein* valt onder categorie 2 en is daardoor beeldbepalend en karakteristiek. De boerderijstrook langs de Angstel wordt in het MIP gedefinieerd als een gebied met bijzondere waarde. Vanwege de relatief geringe bebouwingsdichtheid heeft het gebied een open ruimtelijke perspectief weten te behouden.²⁰

¹⁷ Abcoude, geschiedenis en architectuur p. 225

¹⁸ MIP Abcoude p. 38

¹⁹ Monumenten Inventarisatie Project Abcoude <http://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/catalog.search#/map> geraadpleegd 22-12-2017

²⁰ MIP 38

5 DE BOUWGESCHIEDENIS

Oorspronkelijke bouwfase

Boerderij Vecht en Gein te Baambrugge vervangt een eerdere boerderij op deze plaats met dezelfde naam. Deze boerderij komt o.a. voor in een notariële akte dd. 17-4-1786 waarin de pachtster Henderijntje Colverius (1713-1792) de pacht van de boerderij met 36 morgen land over draagt aan haar zoon Johannes Glebbeek, die daar ook woont. Hij koopt tevens haar gereedschap en de veestapel. De reden van de transactie is dat 'wegens het klimmen van de jaren en toenemende zwakheid zij niet langer in staat is haar bouwerij waar te nemen en voor haar rekening te doen'. Johannes Glebbeek koopt op 30 januari 1801 voor 11.000 caroli guldens deze hofstede Vecht en Gein met de berg en schuur met 30 mergen wei- en hooiland in 2 weeren gelegen in de Oostzijder Polder onder Abcoude en Baambrugge. Strekkende voor uit de helft aan het Gein tot achter aan de Indijk.²¹

Het erf van de oorspronkelijke boerderij 'Vecht en Gein' op de kadastrale minuut van 1832.

De oorspronkelijke boerderij was een krukhuysboerderij met een uitgebouwde kelder met opkamer aan de noordzijde. Het oorspronkelijke erf vertoont verder vele overeenkomsten met het huidige erf. Achter de boerderij staat een hooiberg op dezelfde plaats als de huidige hooiberg. Daarachter staat nog een kleinere hooiberg. De huidige jongveestal is reeds aanwezig. Waarschijnlijk diende de grote hooiberg voor het vee in de stal van de boerderij en de kleinere hooiberg voor het vee in de jongveestal. Verder op het erf nog een schuur op de plaats van de huidige wagenschuur.

Bron: www.cultureelerfgoed.nl

bron: www.topotijdreis.nl

²¹ Genealogie van de familie Glebbeek, hoofdstuk 7, via <http://home.kpn.nl/tombullbijl/index.html>. Geraadpleegd 27-12-2017. Hierin kopieën van notariële aktes uit het Utrechts archief: dd 27 april 1786: Notaris Jan Tieleman Blekman, acte 36. Merkwaardigerwijs wordt de Anger hier vermeld als 'Gein'.

Boerderij Vecht en Gein te Baambrugge werd gebouwd in 1928.²² De opdrachtgeefster voor de bouw was vrouwe A.H.E.L. Biesman Simons uit Brussel. Zij verhuurde de boerderij.²³

Vecht en Gein is ontworpen door architect H.A.J.F. Hissink uit Loenen aan de Vecht.²⁴ Deze architect had ervaring met de (ver)bouw van boerderijen in deze regio. Zo verbouwde hij in 1914 de boerderij 'De Forthoeve' (nu genaamd 'De Pondarosa') aan de Kleizuwe 131 te Vreeland.²⁵

Voor 1959 werd de wagenschuur aan de achterzijde uitgebreid met een grotere schuur. De garage is voor 1981 aan de oostzijde van de jongveeschuur aangebouwd.

²² MIP Abcoude <http://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/catalog.search#/map> 22-12-2017.

²³ Abcoude, geschiedenis en architectuur p. 225.

²⁴ Abcoude, geschiedenis en architectuur p. 225.

²⁵ J. Jonker -Duynstee, 'Villa 't Uiltje en de familie Cruijs en Blijdenstein' in *Vechtkroniek* 2013, nr 39 p. 8.

6 BESCHRIJVING

6.1 Hoofdgebouw

Traditioneel ambachtelijk

De bouwstijl 'traditioneel ambachtelijk' is een bouwstijl die niet aan een specifieke bouwstijl of periode is gebonden. Het betreft een streekeigen architectuur, die gebruikt maakt van traditionele materialen en vormen. Kenmerkend voor deze stijl zijn de bakstenen gevels. Deze gevels zijn vaak versierd door middel van vlechtingen, decoratieve muurankers en banden. Ook roosters voor keldervensters, windveren, makelaars en glas-in-lood behoren tot de mogelijkheden.

Bijzonder aan de traditioneel ambachtelijke stijl is dat deze stijl geen uniforme stijlgebonden kenmerken heeft. Echter per dorp of streek is er verwantschap tussen de verschillende panden in deze bouwstijl. Dit komt o.a. voort uit de lokale beschikbaarheid van het materiaal. Daarnaast hadden de plaatselijke aannemers of timmerlieden een grote invloed op de kenmerken van de verschillende panden in een regio. Bovendien waren er slechts een beperkt aantal aannemers in de regio beschikbaar en zij hadden de kneepjes van het vak hadden geleerd via hun leermeesters. Daardoor waren er vele overeenkomsten tussen de boerderijen, zeker wanneer men een architect niet nodig vond. Zo werden de meeste boerderijen op deze traditionele en ambachtelijke wijze gebouwd.²⁶

Vecht en Gein is ontworpen door architect H.A.J.F. Hissink uit Loenen aan de Vecht.²⁷ Omdat hier een architect betrokken was, kent deze boerderij enkele voor de bouwtijd moderne vormen zoals de mansardekap en de gekoppelde vensters op de begane grond. Voor het overige vertoont de boerderij vele traditionele kenmerken.

Voorhuis en achterhuis

Voorgevel van de boerderij. Opvallend is de forse mansardekap waardoor er veel ruimte ontstaat op de zolder van het woonhuis. Door de toepassing van luiken bij de onderramen blijft de uitstraling zeer traditioneel.

Foto: Advies & Ontwerpbureau voor Bouwkunst Nico van den Berg, Woerden.

²⁶ www.joostdevree.nl/ambachtelijk-traditioneel

²⁷ Abcoude, geschiedenis en architectuur p. 225

De overstekken van het voorhuis komen ook terug bij het achterhuis, zij het daar in combinatie met een zadeldak. Het achterhuis is traditioneel opgebouwd als een boerderij met een middenlangsdeel waarin de koeien staan met de koppen naar het midden. De brede deuren geven toegang tot de voergang in het midden. De beide kleine deuren aan de zijanten geven toegang tot de mestgang achter de koeien. Zoals gebruikelijk is in de Vechtstreek is er geen hooizolder (en dus ook geen hooiluik). Alle hooi werd in de hooiberg opgeslagen.

Foto: www.funda.nl

6.2 Hooiberg

De bouwmassa

De hooiberg of kapberg bestaat uit een zeshoekige kap zonder wanden. De benaming kapberg is een technische term die iets zegt over de opbouw: een kap die op en neer kan bewegen. De benaming hooiberg is een functionele benaming. Wanneer een kapberg wordt gebruikt voor de opslag van ongedorst graan, zoals dat b.v. in het rivierengebied gebruikelijk was, dan is het geen hooiberg.

De zeshoekige kap kon op en neer bewegen via staalkabels die over katrollen lopen aan de bovenzijde van de ijzeren 'roeden'. Aan de onderzijde van de drie roeden zitten lieren waarmee de via de staalkabels met handkracht de kap onhoog en omlaag kon bewegen.

De plaats van de hooiberg is kenmerkend voor het Groene Hart. Hier staan de hooibergen vrijwel altijd direct achter de achtergevel omdat dat het efficiëntst is: de kortst mogelijke afstand tussen de opslag van het hooi en het gebruik voor de koeien.

De huidige hooiberg is ongetwijfeld de moderne opvolger van een ouder exemplaar op dezelfde plaats. Ook op de kadastrale minuut uit 1832 komen hooibergen voor, o.a. ook één direct achter de achtergevel van de boerderij. De ouderwetse hooibergen waren opgebouwd uit houten (verticale) roeden die een houten, rietgedekte kap droegen. Deze kap was meestal vijf- of zeshoekig en kon op en neer bewegen via een houten 'bergwind' en soort dommekracht. De technische levensduur van dergelijke hooibergen is doorgaans niet veel meer dan ca. 100 jaar.

Vanaf ca. 1930 werden deze oude hooibergen meer en meer vervangen door deze modernere exemplaren. Vanaf ca. 1930 kwamen de ijzeren roeden in zwang.²⁸ Er komen naast de metalen hooiberg zoals dit type ook varianten voor met betonnen roeden en vierkante hooibergen.

Vanwege het gebrek aan muren is de hooiberg in het kader van de omgevingswet een bouwwerk geen gebouw zijnde.

²⁸ Jurgens, p. 29

Overzicht van de hooiberg: een zeshoekige kap met drie roeden halverwege drie van de zes dakvlakken.

Foto: Advies & Ontwerpbureau voor Bouwkunst Nico van den Berg, Woerden.

De (verticale) roeden zijn bij dit type halverwege de (horizontale) lanen gepositioneerd. Door deze constructie ontstaat een lekkagegevoelige plek in het dak. Omdat de staalkabels waar het dak aan hangt versleten zijn, is een alternatieve ophangconstructie gemaakt met een 'stoel' tegen de roede. (rode pijl). De ophangconstructie is afgeschoord naar de roede en dat geeft opnieuw een lekkagegevoelige doorbreking van het dak. (blauwe pijlen).

Foto: Bureau Helsdingen

De onderzijde van het dak van de hooiberg.

Straalvormig lopen er zes boekekepers naar een makelaar. De gordingen dragen de stalen golfplaten.

Foto: Bureau Helsdingen

De lieren die de (inmiddels gebroken) staalkabels bedienen.

Foto: Bureau Helsdingen

Op de kap van de hooiberg staat een fraai gedecoreerde windwijzer in de vorm van een koe met daarin het jaartal 1931. Dat betekent dat de hooiberg kort na de bouw van de boerderij is geplaatst.

Foto: Bureau Helsdingen

6.3 Jongveeschuur

Links achter het hoofdgebouw staat een schuur die als jongveeschuur dienst deed. De schuur is tweebeukig. De meeste boerderijen zijn driebeukig: brede hoge middenbeuk en aan elke kant een smalle en lage zijbeuk. Omdat de jongveestal tweebeukig is ontbreekt één smalle zijbeuk. Daardoor ontstaat er een lage zijgevel en een hoge zijgevel. In de hoge zijgevel kunnen gemakkelijk deuren worden geplaatst. De beide kopgevels zijn tuitgevels, gemetseld van rode bakstenen (Vechtformaat), meest in kruisverband en met vlechtingen langs de dakrand. De schuur is gedekt met een zadeldak van rode oude holle pannen.

Deze schuur is vermoedelijk 18de eeuws en deze schuur komt ook voor op de kadastrale minuut uit 1832 die is afgebeeld in het hoofdstuk over de bouwhistorie.

Hoofdmassa van de jongveestal. In de voorgevel tonen de muurankers de plaats van de balklaag, de gordingen en de nok. In de rechterzijgevel bevinden zich twee deuren met verschillende hoogte.

Foto: Advies & Ontwerpbureau voor Bouwkunst Nico van den Berg, Woerden.

De linkerzijgevel is laag. Deze gevel heeft geen dakgoot.

Foto: Advies & Ontwerpbureau voor Bouwkunst Nico van den Berg, Woerden.

De achterzijde van de jongveeschuur. De gevel is gemetseld van rode steen in vecht-formaat. Het onderste deel is gemetseld in kruisverband en naar boven toe verjongt de gevel zich. Het bovenste deel (wat geen verdiepingsvloer hoeft te dragen) is gemetseld in halfsteens verband. In deze gevel bevindt zich centraal in de gevel een oud halffrond gietijzeren stal-raam. Onder dit stalraam een bouwspoor van een dichtgezet varkensluik. Links een later toegevoegd betonnen stalvenster en rechts een later toegevoegde mestdeur.

Foto: Bureau Helsdingen

De voorgevel toont enkele opvallende details en bouwsporen. In de gevel twee identieke vensters bestaande uit een kozijn met een vast raam. De vensters zijn aan de boven en onderzijde in het metselwerk afgewerkt met een halfsteens rollaag.

Het bovenste raam is geen raam, maar de gevelopening is dichtgezet met een plaat die is beschilderd als een kozijn zoals de andere. De deur links is eveneens een dichtzetting. De oorspronkelijke gevelopening voor de mestdeur is dichtgemetseld en voorzien van een vlakke plaat die als een kozijn met deur beschilderd is.

Foto: Advies & Ontwerpbureau voor Bouwkunst Nico van den Berg, Woerden.

In deze voorgevel zijn drie natuurstenen sierornamenten ingemetseld. Zij tonen een renaissance vormtaal en zijn daarom te dateren in de periode 1580 - 1620. Veel ouder dan de schuur en evenmin passend in een jongveestal.

Dergelijke ornamenten kwamen voor in renaissance woonhuisgevels. Deze zijn vaak opgebouwd uit baksteen met natuurstenen decoratieve elementen.

De foto links toont het gaafste exemplaar van de drie. Van dit model zijn er twee identieke exemplaren met een engelenkopje.

De derde kijkt iets af: Die afbeelding toont een leeuwenkop, het basement is lager en het kapiteel is iets anders gevormd.

Foto: Bureau Helsdingen

Referentiebeeld

Voorbeeld van een bakstenen renaissancegevel voorzien van natuurstenen ornamenten. De Kleine Vischpoort te Amsterdam, tekening door H.P. Schouten, 1796)

Bron: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Detail van bovenstaande tekening met een natuurstenen ornament met een leeuwenkop. Deze toont overeenkomsten met het voorbeeld in de jongveestal. De jaartalsteen toont 'MDC' (=1600).

In de rechterzijgevel is een verticale bouwnaad te zien tussen verschillende soorten metselwerk. Aan de voorzijde het oorspronkelijke metselwerk in kruisverband. In het midden is het metselwerk vervangen, mogelijk bij het plaatsen van de deur. Het is mogelijk dat zich hier eerder een dubbele deur bevond die is vervangen door de huidige enkele deur.

Foto: Bureau Helsdingen

Indeling van de jongveestal. In de huidige indeling bevindt de koestalling (bestaande uit v.r.n.l. voergoot, knieboom, koestand, mestgoot en kruipad) zich in de middenbeuk. Het kruipad sluit aan op de mestdeur in de achtergevel. Een dergelijke indeling is atypisch omdat het vee zich meestal in de smalle en lage zijbeuk bevindt. Dat leidt tot de veronderstelling dat de huidige indeling voor jongvee niet oorspronkelijk is, maar later gemaakt. Waarschijnlijk was de schuur oorspronkelijk voornamelijk in gebruik als varkensstal.

Foto: Bureau Helsdingen

Detail van de gebintconstructie. Op de verticale gebintstijl rust de horizontale dekbalk. Het diagonale korbeel schoort de constructie. Deze verbindingen zijn traditioneel gemaakt met pen- en gatverbindingen en vastgezet met toognagels. Op de gebintconstructie staat de kapconstructie. De kapconstructie is niet te zien en de zolder is niet toegankelijk.

De ruimte tussen de sporen is traditioneel dichtgelegd met riet bij wijze van dakbeshot. Dit voorkomt inregenen en invaaien van stuifneeuw en houdt de kou buiten.

Foto: Bureau Helsdingen

Om het voorste deel van de schuur ook als jongveestal te kunnen inrichten, is er één gebintstijl weggezaagd. In het voorste gebintvak van de schuur wijken de zolderbalken af van de rest van de schuur. Hier liggen oude witgekalkte balken, met sporen van hergebruik.

Foto: Bureau Helsdingen

6.4 Wagenshuur

Rechts achter op het erf staat een kleine schuur die gezien de plaats en de vorm voornamelijk heeft gediend als wagenshuur. Deze schuur dateert vermoedelijk uit de 19de eeuw. Op de kadastrale minuut uit 1832 staat op deze plaats een kleinere schuur met een vierkante plattegrond. Dat was mogelijk eveneens een wagenshuur.

Het bouwvolume is eenvoudig, met twee tuitgevels met schouderstukken en een zadeldak met oude holle pannen gedekt.

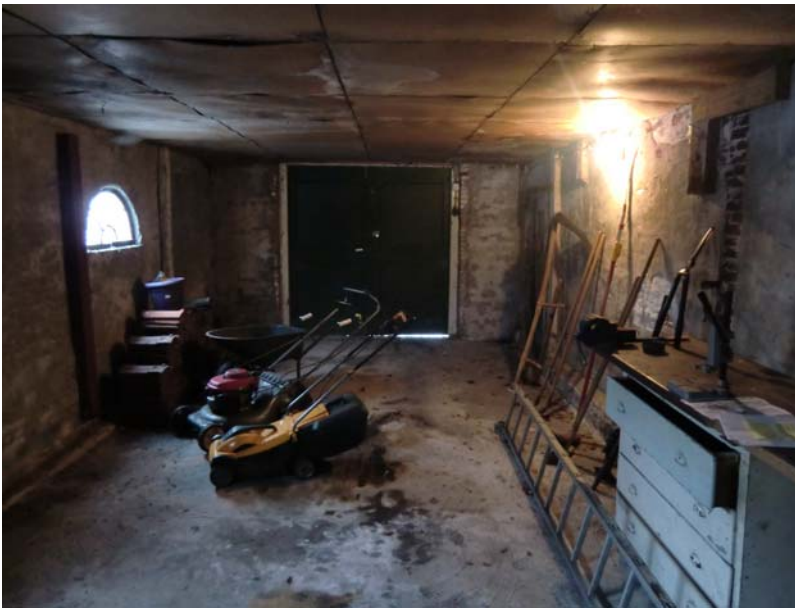
Overzicht van de wagenshuur. In de voorgevel dubbele deuren zoals vanzelfsprekend is bij een wagenshuur. De zijgevels zijn gemetseld van rode baksteen (vechtformaat) in halfsteens verband. De muurankers geven de plaats aan van de nok, de gording en de muurplaat. In de rechterzijgevel twee halfronde gietijzeren stalramen.

Foto: Advies & Ontwerpbureau voor Bouwkunst Nico van den Berg, Woerden.

De schuur staat op de erfgrans. De achtergevel is blind en nauwelijks zichtbaar.

Foto: Advies & Ontwerpbureau voor Bouwkunst Nico van den Berg, Woerden.

In het interieur van de wagenschuur zijn geen bijzondere elementen aanwezig. Hier en daar zijn bouwsporen van een verwijderde dwarsmuur. De verdieping is niet bereikbaar en niet zichtbaar.

Foto: Bureau Helsdingen

Omdat de grote schuur is aangebouwd tegen de wagenschuur, is de oorspronkelijke linker buitengevel van de wagenschuur, nu de binnenwand van de schuur. Deze wand is eveneens gemetseld in halfsteens verband.

Foto: Bureau Helsdingen

6.5 Boenstoep

Naast de boerderij staat een boenstoep. Dergelijke gebouwtjes zijn naast of boven een sloot gebouwd en dienden om melkgerei schoon te maken in de sloot.

Foto: www.funda.nl

6.6 Overige schuren

Tegen de wagenschuur aangebouwd is een grote schuur. Deze dateert waarschijnlijk uit de jaren vijftig van de vorige eeuw. Deze schuur vertegenwoordigt geen cultuurhistorische waarde en is niet beschermenswaardig.

Foto: Bureau Helsdingen

Tegen de jongveestal is een garage aangebouwd. Deze dateert waarschijnlijk uit de jaren tachtig van de vorige eeuw. Deze garage vertegenwoordigt geen cultuurhistorische waarde en is niet beschermenswaardig.

Foto: Bureau Helsdingen

Achterzijde van de garage.

Foto: Advies & Ontwerpbureau voor Bouwkunst Nico van den Berg, Woerden.

7 SAMENVATTING EN CONCLUSIE

De boerderij *Vecht en Gein* te Baambrugge is gebouwd in 1928 als dwarshuisboerderij met een stal tegen de achterzijde aangebouwd.. Links van het hoofdgebouw staat een boenstoep boven de sloot.

De boerderij is tijdens de MIP inventarisatie aangeduid als karakteristiek. Bij die inventarisatie is geen aandacht besteed aan de bijgebouwen en daarom zijn de hooiberg, de jongveestal en de wagenschuur ten onrechte niet gewaardeerd.

De hooiberg is een karakteristiek element wat op elk boerenerf thuishoort. De hooiberg is in een slechte conditie en is daarom in de huidige staat op de lange termijn niet te handhaven. Dat betekent dat op termijn door de eigenaar een keus gemaakt moet worden tussen restauratie, sloop of herbouw.

De jongveestal dateert waarschijnlijk uit de 18de eeuw en toont door de veranderingen in de indeling het verloop van de agrarische geschiedenis. Door de oudere sierelementen in de voorgevel ligt er een link met een verleden dat nog verder teruggaat.

De wagenschuur is eveneens een karakteristiek bijgebouw voor een boerenerf. Deze dateert uit de 19de eeuw en is vrijwel gaaf.

Deze bijgebouwen verdienen vanwege hun cultuurhistorische waarde om beschermd te worden.

De grote schuur en de garage hebben geen cultuurhistorische waarde.

Het huidige bestemmingsplan en het gemeentelijk beleid zorgen ervoor dat het oppervlak van bijgebouwen bij woningen in het buitengebied gereduceerd moet worden. Die benadering draagt er aan bij dat dergelijke waardevolle bijgebouwen onbedoeld verdwijnen uit het agrarisch cultuurlandschap.

Aan de gemeente wordt een andere benadering voorgesteld. Deze is bijvoorbeeld verwerkt in het bestemmingsplan buitengebied Woerden / Kamerik / Zegveld. Daarin wordt aan een bijgebouw met cultuurhistorische waarde een waarde toegekend die rechten geeft op het bouwen van nieuwe bijgebouwen zonder dat de cultuurhistorisch waardevolle bijgebouwen gesloopt hoeven te worden.

Om dat te realiseren zal de gemeente medewerking moeten verlenen aan herziening van het bestemmingsplan en het geven van een omgevingsvergunning. Dit document kan daarbij dienen als cultuurhistorische onderbouwing van het principeverzoek.

8 BRONNEN

Geraadpleegde literatuur

S. Jurgens e.a., *Hooibergen in Nederland; geschiedenis en behoud van een agrarisch cultuurmonument* (Deventer, 2008)

Kruidenier, Michiel, *Abcoude. Geschiedenis en architectuur* (Zeist, 2009).

Laman, M., *Monumenteninventarisatie Project Gemeente Abcoude*, Provincie Utrecht (Utrecht 1992).

Rijksdienst voor het cultureel erfgoed, Stichting Bouwhistorie, Rijksgebouwendienst e.a., *Richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek*, (Den Haag, 2009).

Rijksdienst voor de Monumentenzorg, *Handleiding Selectie en Registratie jongere stedenbouw en bouwkunst (1850 - 1940)* (Zeist 1991).

Overige bronnen

Bestemmingsplan buitengebied gemeente Abcoude

Websites

www.google.com/maps

www.joostdevree.nl

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.topotijdreis.nl

www.nationaalgeoregister.nl

www.cultureelerfgoed.nl

9 BIJLAGEN

9.1 Gegevens uit de MIP inventarisatie

M.I.P. PROVINCIE UTRECHT: gebieden met bijzondere waarden

nummer : ABC GBW 2
 inventarisatiegebied: Veenweidegebied
 gemeente : Abcoude
 naam : Angsteloever
 gebiedstype : boerderijstrook
 inv. datum : 17 augustus 1992
 inventarisator : ML
 aantal MIP-objecten : 18
 kwalificatie : gemeentelijk
 beschermd gezicht : nee
 literatuur/bronnen :

Criteria gebieden met bijzondere waarden	1	2	3
1. omgeving			
1.1 onderdeel groter geheel	x		
1.2 ruimtelijke relatie	x		
1.3 markering/dominante situering			x
2. stedenbouw			
2.1 structuur		x	
2.2 erfindeling		x	
2.3 bebouwing		x	
3. historie			
3.1 specifieke uitdrukking		x	
3.2 stedenbouwkundig			
3.3 innovatieve waarde			
4. gaafheid			
4.1 omgeving	x		
4.2 structuur		x	
4.3 erfindeling		x	
4.4 bebouwing		x	

Omschrijving waarden

Dit bijzondere gebied vormt een schakel tussen twee beschermde dorpsgezichten, namelijk die van Baambrugge en Loenersloot die in dit rapport als respectievelijk GBW 4 en 5 zijn opgenomen. De ruimtelijke relatie wordt gevormd door een doorgaande oude structuur, de Rijksweg. Het gebied ligt langs een grote meander in de Angstel. De bebouwing bevindt zich voornamelijk aan de oostzijde en bestaat uit boerderijen, een tweetal buitenplaatsen (Donkersloot en Valkenheining), kleine bedrijfscomplexen en een enkele kleine villa. De bebouwingsdichtheid is gering waardoor het open ruimtelijke perspectief behouden is gebleven.